

RIIHIMÄEN KANSALAIPOISTON OPETUSSUUNNITELMA

1.8.2022 ALKAEN

Hyväksytty Riihimäen kaupungin sivistyksen ja osaamisen lautakunnan 8.6.2022 kokouksessa.

Puistikko 5, 11100 Riihimäki

Sisällysluettelo

1. Kansalaisopisto koulutuksen järjestäjänä.....	2
1.1 Lainsäädännöllinen tausta ja oppilaitosmuodon yleiskuvaus.....	2
1.2 Riihimäen kansalaisopisto	2
1.3 Kansalaisopiston opetus	3
1.3.1 Kansalaisopiston kurssien tasoryhmät.....	4
1.3.2 Kansalaisopistossa opetettavat aineet	5
1.3.3 Opetustunnin kesto opintopisteinä kansalaisopistossa.....	5
2. Osaamisen osoittaminen kansalaisopistossa.....	5
2.1 Osaamisen osoittamisen suunnittelu	6
3. Osaamisen arviointi.....	6
3.1 Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit	6
3.2 Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät	7
3.3 Kurssin arviointiasteikko	7
3.4 Osaamisen arvioijat.....	8
3.5 Opiskelijan ohjaus ja palaute osaamisen kehittymisestä	8
3.6. Opiskelijan suostumus tietojen siirtoon.....	8
3.7 Arvioinnin dokumentointi ja arviointiaineisto	9
3.8 Arvioinnin uusiminen, tarkistaminen ja oikaisu.....	9
3.9 Todistus suoritetusta kurssista.....	9
4. Riihimäen kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2025.....	9
4.1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus.....	10
4.2 Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö	10
4.2.1 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (30.12.2014/1329).....	10
4.2.2 Yhdenvertaisuuslaki (30.12.2014/1325)	12
4.3 Riihimäen kaupungin henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma..	13
4.4 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus Riihimäen kansalaisopistossa.....	14
4.4.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilanne ja toteutuminen	15
4.4.2 Suunnitelman laadinta, tavoitteet ja toiminta-ohjeet syrjintä ja häirintätilanteissa ..	15
4.4.3 Suunnitelman hyväksyminen, tiedottaminen ja arviointi.....	17
Liite 1. Osaamisperusteisten sekä osaamismerkkikurssien opetussuunnitelmat	

1. Kansalaisopisto koulutuksen järjestäjänä

1.1 Lainsäädännöllinen tausta ja oppilaitosmuodon yleiskuvaus

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)

Kansalaisopistoja yhtenä vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoista ohjaa laki vapaasta sivistystyöstä. Kansalaisopistot ovat kaikille avoimia oppilaitoksia, joissa voi oppia uusia tietoja ja taitoja. Opetus on avointa kaikille iästä ja koulutustaustasta riippumatta. Useimmiten opetustarjontaan kuuluu taideaineiden, käsityön ja musiikin kurssseja, kieli- ja kirjallisuuskurssseja, kotitalouden, liikunnan ja tietotekniikan kurssseja sekä yhteiskunnallisia aineita. Lisäksi kansalaisopistoissa järjestetään vuosittain paljon avoimia yleisöluentoja erilaisista aiheista. Kansalaisopistoon ei pääsääntöisesti tulla suorittamaan tutkintoa, vaan opinnot perustuvat elinikäisen oppimisen periaatteeseen sekä ihmisen omaan haluun oppia ja kehittyä.

Vuonna 2021 Suomessa on yhteensä 177 kansalaisopistoa ja niiden opetus ulottuu jokaisen kunnan alueelle. Yksi toiminnan pääperiaatteista on opetuksen tuominen lähelle ihmisiä ja kurssitoiminta onkin usein hajautettu eri puolille kuntaa sinne, missä ihmiset asuvat ja liikkuvat. Kansalaisopisto voi olla nimeltään kansalaisopisto, työväenopisto, opisto tai aikuisopisto. Oppilaitosmuotona kansalaisopisto on joustava, ketterä toimija, joka vastaa kansalaisten sivistystarpeiden lisäksi myös yhteiskunnan muutos- ja koulutustarpeisiin.

Opistot toimivat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä ylläpitämisluvalla. Ylläpitämisluvan voi saada kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö.

1.2 Riihimäen kansalaisopisto

Riihimäen kansalaisopisto on Riihimäen kaupungin ylläpitämä oppilaitos, joka on perustettu vuonna 1926 ja sen toimialueena on Riihimäen kaupunki.

Riihimäen kansalaisopiston vision mukaan ”Olemme vetovoimainen, sivistystä kasvattava ovi kestäväan kehitykseen, osaamisen kehittämiseen, uuden luomiseen sekä vastaamme reilusti ajan vaatimuksiin ja tarpeisiin. Opistomme on hyvän olon kohtaamispaikka, jossa korostuvat yhteisöllinen oppiminen ja itsensä kehittäminen.”

Kansalaisopiston arvot ovat luovuus, kestävä kehitys ja reiluus. Riihimäen kansalaisopisto on ajan hermolla oleva sekä uudistuva vapaan sivistystyön oppilaitos, joka vastaa kuntalaisten tarpeisiin tarjoamalla monipuolisia ja ajankohtaisia kursseja. Kehitämme vuosittain kurssitarjontamme opiskelijapalautteiden ja kurssitoiveiden perusteella ajan trendit huomioiden.

Kansalaisopistolla otamme huomioon kestävä kehityksen ulottuvuudet toiminnassamme. Kehitämme sekä opiskelijoidemme että henkilökuntamme osaamista tarjoamalla vaihtoehtoja itsensä kehittämiseen ja ammattitaidon ylläpitoon.

Riihimäen kansalaisopisto on kaikkia varten. Luomme yhdessä tapahtumia ja tilaisuuksia, joihin kaikki ovat tervetulleita. Pidämme tärkeänä tasa-arvoa, ystävällisyyttä, arvostusta, opiskelijälähtöisyyttä sekä yhteisöllisyyttä, jotka näkyvät jokapäiväisessä toiminnassamme.

Kansalaisopiston kehittämiskohteet ovat kurssitarjonnan monipuolistaminen ja opetustuntimäärän kasvattaminen, osaamisperusteisen kurssitarjonnan laajentaminen ja monipuolistaminen sekä työyhteisön hyvinvoinnin kehittäminen (mm. perehdytys ja mentoriopettajatoiminta).

1.3 Kansalaisopiston opetus

Kansalaisopistojen, kuten myös Riihimäen kansalaisopiston, tarjoama opetus on kurssi-, luento- ja työpajamuotoista. Opetus on pääsääntöisesti lyhytkestoista, omaehtoista matalan kynnyksen koulutusta, jonka kautta voi perehtyä uusiin asioihin tai syventää osaamistaan.

Kuntalaiset voivat vaikuttaa kurssitarjontaan esittämällä omia toiveitaan ja opiston kuuluukin lakisääteisesti vastata paikallisiin sivistystarpeisiin. Tästä johtuen kansalaisopiston kurssitarjonta vaihtelee lukukausittain ja opistoissa on erilaisia painotuksia eri paikkakunnilla. Kurssitarjonta elää myös yhteiskunnallisten muutosten myötä. Opetustarjonnasta löytyy kaiken ikäisille suunnattuja kursseja sekä toimintaa erityisryhmille.

Riihimäen kansalaisopistossa opiskelijoilta kerätään kurssikohtaisesti palautetta sekä kurssitoiveita seuraavalle lukuvuodelle. Lisäksi kaupunkilaisilla on mahdollisuus antaa palautetta suoraan rehtorille, opettajille, toimistohenkilökunnalle ja kaupungin palautepalvelun kautta.

Riihimäen kansalaisopisto tarjoaa opetuspalveluita ryhmäopetuksen, yksilöopetuksen ja luennojen muodossa. Kurssit kokoontuvat lähiopetuksena, etäopetuksena, ajasta ja paikasta riippumattomina verkko-opintoina tai näiden hybridimuotona. Kurssien kesto vaihtelee kerran tai pari kokoontuvista lyhytkursseista lukukauden tai koko lukuvuoden kestäviin kursseihin. Riihimäen kansalaisopistossa on syys- ja kevätlukukauden lisäksi käytössä myös ns. kesälukukausi touko-kesäkuussa.

Vapaan sivistystyön koulutuksissa tehty lakimuutos mahdollistaa elokuun 2021 alusta sen, että kansalaisopistot voivat halutessaan järjestää osaamisperusteisesti toteutettuja kursseja, joiden suoritustiedot voidaan viedä opiskelijoiden muiden koulutustietojen tapaan osaksi kansallista, eri koulutusasteiden opintosuoritukset ja tutkintotiedot sisältävää Koski-tietovarantoa. Näin kansalaisopistoissa saavutettu osaaminen on aiempaa helpommin yksilön hyödynnettävissä.

Kansalaisopistoille osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mahdollistaminen ja osaamisperusteisten kurssien järjestäminen on vapaaehtoista. Myös opiskelijalle osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on vapaaehtoista. Osaamisperusteiselle kansalaisopiston kurssille voi osallistua myös ilman arviointia.

Riihimäen kansalaisopistossa osaamisperusteisten kurssien suorittaminen on mahdollista lukuvuodesta 2022–2023 alkaen osassa kansalaisopiston kursseja. Osaamisperusteisten kurssien tarjontaa on tarkoitus lisätä lukuvuosittain.

Osassa kansalaisopistoista voi suorittaa myös osaamismerkkejä. Osaamismerkki on digitaalinen ja visuaalinen tapa kuvata omaa osaamista. Se on näkyvä tunnus omasta osaamisesta, joka on hankittu opiston kursseilla. Merkkiä voi hyödyntää mm. työssä ja opiskelussa. Sen voi lisätä sähköiseen profiiliin esimerkiksi portfolioissa, LinkedInissä tai Facebookissa.

Osaamismerkin suorittaminen on opiskelijalle vapaaehtoista ja kurssille voi osallistua myös suorittamatta merkkiä. Riihimäen kansalaisopistossa on ollut mahdollista suorittaa osaamismerkkejä osassa kielikursseja lukuvuodesta 2021–2022 alkaen. Kielimerkkikurssien tarjontaa on tarkoitus laajentaa tulevana lukuvuosina.

Liitteessä 1. on esimerkkejä Riihimäen kansalaisopiston osaamisperusteisten sekä osaamismerkkikurssien opetussuunnitelmista. Kurssien tietoja päivitetään säännöllisesti ja ajantasaisin tieto on osoitteessa www.opistopalvelut.fi/riihimaki.

1.3.1 Kansalaisopiston kurssien tasoryhmät

Kansalaisopistoissa voidaan järjestää tietyissä aineissa eritasoisia kursseja. Eritasoisten kurssien erot pyritään tuomaan selkeästi esiin kurssikuvauksissa. Kursseilla voi olla mahdollisia lähtötasovaatimuksia, joista päättää opiston ylläpitäjä kurssiohjelman hyväksyessään. Kansalaisopistoille on kuitenkin tyypillisempää, että kursseilla ei ole lähtötasovaatimuksia ja opiskelijat voivat saavuttaa samalla kurssilla eritasoista osaamista. Tämän tyyppisillä kursseilla tavoiteltava osaamisen taso perustuu opiskelijan omaan lähtötasoon ja tarpeeseen. Näin ollen monella kansalaisopistojen opettajista on kokemusta eritasoisten opiskelijoiden samanaikaisesta opettamisesta ja opetuksen eriyttämisestä tarpeen mukaan.

Kansalaisopistoissa kurssipaikan saa ilmoittautumalla kurssille ja opiskelijalla on opiskelu oikeus sille kurssille, jolle hän on ilmoittautunut. Opiskelija on lähtökohtaisesti vastuussa itse siitä, mille tasolle hän ilmoittautuu. Opistosta saa tarvittaessa ohjausta sopivan tasoisen kurssin valintaan. Mikäli opiskelija kurssin aikana huomaa, ettei kurssi vastaa hänen osaamistaan, kurssin vaihtaminen toiseen on mahdollista. Osa kansalaisopiston opetuksesta voi olla osaamisperusteista. Näiden kurssien suoritustiedot voidaan opiskelijan niin halutessa viedä osaksi Koskitietovarantoa. On kuitenkin huomioitava, että opistossa ei välttämättä ole samaan aikaan tarjolla vastaavaa Koski-kelpoista kurssia, jolta opiskelija voisi saada arviointia haluamallaan tasolla.

1.3.2 Kansalaisopistossa opetettavat aineet

Jokaisen kansalaisopiston vuosittaisen kurssiohjelman hyväksyy opiston ylläpitäjä. Eri kansalaisopistoissa voi olla hyvinkin erityyppisiä kursseja tarjolla ja sijoitettuna eri tavoin nimettyihin aineryhmiin.

Riihimäen kansalaisopistolla opetustarjontaan kuuluu mm. musiikin, kielten, kuvataiteiden, kädentaitojen, kotitalouden, liikunnan, tanssin sekä hyvinvointiaineiden kursseja. Keväällä 2022 Riihimäen kaupungin sivistyksen ja osaamisen lautakunta hyväksyi toimintasuunnitelmien ja -kertomusten päätösten delegoinnin lautakunnasta vastuualuepäälliköille vaalikauden 2021–2025 loppuun. Kansalaisopiston ja taiteen perusopetuksen rehtori hyväksyy viranhaltijapäätöksellä Riihimäen kansalaisopiston opinto-ohjelman.

1.3.3 Opetustunnin kesto opintopisteinä kansalaisopistossa

Vakiintuneen käytännön mukaisesti yhden opetustunnin kesto kansalaisopistoissa on 45 minuuttia. Kansalaisopistojen koulutuksen mitta ilmoitetaan opiskelijalle kurssitiedoissa tyypillisesti opetustunteina ja/tai -kertoina.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2019 asettama vapaan sivistystyön kautta hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista valmistellut työryhmä päätyi loppuraportissaan ehdottamaan vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuotojen yhteiseksi opetuksen laajuutta kuvaavaksi yksiköksi opintopistettä. Opintopiste ei korvaa rahoituksen perustana olevia käsitteitä, vaan sitä käytetään ainoastaan kuvaamaan koulutusten sisältöjen laajuutta eli koulutuksen suorittamiseen vaadittavaa työmäärää. Jatkossa kansalaisopistojen on siis ilmoitettava Koskikelpoisten kurssiensa laajuus opetustuntien ja/tai -kertojen lisäksi myös opintopisteinä. Laajuuden määrittelyssä on mahdollista käyttää desimaaleja.

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä opiskelijan keskimäärin 27 tunnin työpanos vastaa yhtä opintopistettä. Kuten muissakin oppilaitosmuodoissa, myös kansalaisopistoissa yhden opintopisteen suorittamisen vaatima työmäärä voi käytännössä vaihdella paljonkin kurssien ja opiskelijoiden valmiuksien mukaan. Kansalaisopisto päättää itse osaamisperusteisten kurssiensa laajuudet opintopisteinä ja määrittelee niiden pohjaksi kurssien puitteissa toteutettavan opetuksen määrän sekä arvioi opiskelijan itsenäiseen työskentelyyn keskimäärin kuluvan ajan. Tämän mitoitus työn tekee käytännössä kurssin suunnitteleva henkilö. Vaadittavan itsenäisen työn määrä on ilmoitettava myös kurssikuvauksessa siten, että kurssille ilmoittautuva opiskelija tietää, mitä häneltä odotetaan.

2. Osaamisen osoittaminen kansalaisopistossa

Osaamisen osoittamisella tarkoitetaan tapoja, joilla opiskelija osoittaa kurssilla vaadittua osaamista siten, että se on arvioitavissa. Kurssin kuvauksessa on kerrottu, minkälaista osaamista kurssilla tavoitellaan, sekä mahdollisesti esitetty jo valmiiksi kurssilla käytössä olevia osaamisen osoittamisen tapoja.

Suoritusmerkintää tavoittelevan opiskelijan tulee osoittaa osaamisensa sillä kurssilla, jolle hän on ilmoittautunut. Lähtökohtaisesti osaaminen osoitetaan tuon kurssin aikana, pääsääntöisesti kurssitilanteissa – luokassa tai verkossa.

2.1 Osaamisen osoittamisen suunnittelu

Koski-tietovarantoon tallennettavan osaamisperusteisen koulutuksen järjestämisestä päättää kansalaisopiston ylläpitäjä. Oppilaitos on viime kädessä vastuussa siitä, että suunnittelu on oikeudenmukaista ja hyvää, ja että osaamisen osoittaminen tapahtuu suunnitelman mukaisesti ja avoimesti. Osaamisen osoittaminen suunnitellaan Riihimäen kansalaisopistossa kurssikohtaisesti ja suunnittelusta vastaa kurssin opettaja. Kurssi toteutetaan samansisältöisenä kaikille opiskelijoille sillä erotuksella, että arviointia tehdään vain suostumuksen siihen antaneille.

Osaamisen osoittaminen suunnitellaan asettamalla kurssille osaamistavoitteet ja arviointikriteerit (ks. tarkemmin luku 3.1 Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit). Ne ohjaavat opettajan valintoja siitä, millaisia osaamisen osoittamisen tapoja kurssilla voidaan käyttää. Kurssien osaamistavoitteet ja siten myös osaamisen osoittamisen tavat voivat poiketa toisistaan eri kursseilla. Osaamisen osoittamisen toteutukseen voi vaikuttaa myös se, kuinka moni samalta kurssilta on antanut suostumuksen suorituksensa viralliseen arviointiin (ks. tarkemmin luku 3.2 Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät).

Osaamisperusteisessa opetuksessa korostuu opettajan ja opiskelijan sekä opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus. Opettaja ja opiskelija(t) sopivat yhdessä osaamisen osoittamisen tavoista ja aikataulusta esimerkiksi kurssin aluksi tai sen aikana. Tavoitteena on, että kaikki osaaminen saadaan osoitettua.

3. Osaamisen arviointi

Vapaan sivistystyön koulutuksessa saavutetun osaamisen Koski-tietovarantoon viemisen edellytyksenä on, että osaaminen on arvioitu. Kansalaisopiston kurssilla, jolta opiskelija haluaa suoritusmerkinnän, opiskelijan osaaminen arvioidaan, ja tätä arviointia varten luodaan kurssille arviointikäytännöt.

Arvioinnin ja palautteen tarkoitus on tehdä saavutettua osaamista näkyväksi opiskelijalle itselleen. Opiskelijälähtöinen arviointi on avointa, läpinäkyvää ja perusteltua sekä perustuu vuorovaikutukseen. Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijalle tietoa hänen kehitymisestään. Arviointi tehdään mahdollisimman pian osaamisen osoittamisen jälkeen.

3.1 Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit

Osaamisperusteisilla Koski-kelpoisilla kursseilla on osaamistavoitteet ja arviointikriteerit, joiden pohjalta kurssin arviointikäytännöt on suunniteltu. Osaamisperusteinen arviointi on puhtaasti

kriteeriperusteista eli opiskelijan osaamista verrataan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Osaamistavoitteet kuvaavat niitä osaamiskokonaisuuksia, joista kurssin sisältö muodostuu. Kuhunkin osaamistavoitteeseen liittyy arviointikriteereitä, jotka puolestaan kuvaavat niitä osaamisia, jotka täytyy osaamistavoitteen saavuttamiseksi hallita. Arviointikriteerit määrittävät usein osaamisen itsenäisyyden tasoa. Opiskelija saa suoritusmerkinnän oman suorituksensa perusteella, eikä se ole siis riippuvainen muiden opiskelijoiden suorituksista.

Arvioinnissa noudatetaan arviointikriteereitä ja kaikki osapuolet tietävät arvioinnin perusteet. Arvioija ei voi muuttaa tai mukauttaa kriteerejä kurssin aikana. Tällä varmistetaan arvioinnin oikeellisuus ja opiskelijan oikeudet. Arvioija vertaa opiskelijan osaamista ainoastaan osaamistavoitteisiin ja niiden arviointikriteereihin. Tällä tavoin opiskelijaa ohjataan myös selkeästi kehittämään juuri tavoiteltavaa osaamista.

Osaamista arvioidaan ja todennetaan luotettavasti erilaisin arviointimenetelmin eli osaamistavoitteet ovat selkeitä sekä arvioitavissa, mitattavissa tai todennettavissa olevia asioita tai kykyjä.

3.2 Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät

Riihimäen kansalaisopistossa arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät ovat kurssikohtaisia. Arvioinnin kuvauksessa esitetään, millä keinoin opiskelijoiden saavuttama osaaminen arvioidaan ja minkälaisia menetelmiä arvioinnissa käytetään eli millä keinoin opiskelija osoittaa osaamisensa. Arviointimenetelmiä voivat olla esimerkiksi oppimistehtävä, portfolio, työn reaaliaikainen seuraaminen tai suullinen arviointi. Usein arvioinnissa käytetään useita menetelmiä. Arviointiin voi sisältyä myös opiskelijan itsearviointia tai vertaisarviointia. Lopullisesta arvioinnista vastaa kuitenkin aina oppimisen arvioija.

Osaamisen arviointi koostetaan pienistä osioista. Osaamista on mahdollista osoittaa kurssin aikana siten, että kurssin viimeisen opetuskerran päätyttyä opettajalla on koossa ja osoitettuna kaikki se materiaali, jolla opiskelijan osaaminen on sovittu osoitettavan ja jonka pohjalta opettaja voi tehdä arviointipäätöksen.

3.3 Kurssin arviointiasteikko

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan arvioinnin vähimmäisvaatimuksena on, että koulutuksessa saavutettu osaaminen on hyväksytty eli opiskelijan osaaminen vastaa vähintään koulutuksen osaamisperusteisessa kuvauksessa olevaa tasoa. Arviointiasteikko on siis tällöin hyväksytty / hylätty. Myös muunlaisen arviointiasteikon käyttäminen on mahdollista. Koski-tietovarantoon tallennetaan vain opiskelijan hyväksytty suoritus. Jos kurssilla on käytössä muunlainen arviointiasteikko, asteikkoa varten on luotava omat arviointikriteerit. Riihimäen kansalaisopistossa käytetään hyväksytty / hylätty asteikkoa.

Mikäli opiskelijan osaaminen ei yllä tavoitellulle tasolle, ei hänelle anneta suoritusmerkintää. Päätös perustellaan hänelle siten, että hän ymmärtää, mitä hänen osaamisestaan jäi puuttumaan, ja hänelle voidaan myös antaa mahdollisuus täydentää suoritustaan. Opiskelijalla on oikeus pyytää selvitystä, jos hän ei ole saanut riittäviä perusteluja suorituksen hylkäämiseen.

3.4 Osaamisen arvioijat

Vastuu arviointiprosessista kokonaisuutena on opiston ylläpitäjällä. Arvioijan pätevyydelle ei ole asetettu yleispäteviä kriteereitä, eikä siitä ole vapaan sivistystyön lainsäädännössä mainintaa. Riihimäen kansalaisopistossa edistetään hyvää osaamisen arviointitoimintaa siten, että arvioija täyttää seuraavat kriteerit:

- 1) arvioijilla on riittävä ammattitaito kyseisen koulutuksen tai kurssin alalta
- 2) arvioijat tuntevat kyseessä olevan koulutuksen osaamistavoitteet ja arviointikriteerit

Opiskelijan osaamisen arvioijana toimii kurssin opettaja. Arviointia suorittavalla opettajalla ei tarvitse olla pedagogista pätevyyttä, mutta hänet on nimetty ja perehdytetty tehtävään. Perehdyttämiseen kiinnitetään erityistä huomiota sellaisissa tilanteissa, joissa kurssin opettaja on vaihtunut kurssin aikana tai opettaja ei ole ollut suunnittelemassa kurssia.

Arvioivalla opettajalla on riittävä osaaminen ja ammattitaito aineeseen, jonka osaamista arvioidaan. Hän on työsuhteessa Riihimäen kansalaisopistoon, ja opisto on tehtävään nimeämisen lisäksi perehdyttänyt hänet opiston toimintatapoihin sekä varmistanut että opettaja ymmärtää osaamisperusteisuuden, osaamisen tunnistamisen ja osaamisen arvioinnin. Arvioijan mahdollinen esteellisyys määritellään hallintolain 27–29 § mukaan.

3.5 Opiskelijan ohjaus ja palaute osaamisen kehittymisestä

Osaamisperusteisessa opetuksessa lähtökohtana ovat opiskelija sekä hänen tarpeensa. Osaamisperusteisilla kursseilla opistona varmistamme, että opiskelija tiedostaa oikeutensa sekä vastuunsa omasta oppimisestaan ja saa sekä ohjausta että kirjallista tai suullista palautetta osaamisensa kehittymisestä kurssin opettajalta.

Osaamisperusteisuuden luonteeseen kuuluu, että opiskelija itse on myös aktiivinen toimija. Hänen tulee ymmärtää, miten ohjausta on mahdollista saada, mistä palautetta annetaan ja millä perusteilla arviointia tehdään. Oppilaitoksen ylläpitäjä päättää ohjauksen tavoista ja määrästä. Kurssin opettajan lisäksi myös opiston muu henkilökunta antaa opiskelijalle tarvittaessa neuvontaa ja tukea esimerkiksi kurssin valinnassa jo ennen kurssi-ilmoittautumista.

Ohjauksen tehtävä on tukea opiskelijaa onnistumaan opinnoissaan. Ohjauksella pyritään parantamaan opiskelijan ymmärrystä ja luottamusta omaan osaamiseensa, tukemaan kehitystä ja hyvinvointia sekä kannustamaan aktiiviseen kansalaisuuteen ja yhteisöllisyyteen.

Antamassaan palautteessa arvioija perustele antamansa arvioinnin. Opiskelijalle syntyy ymmärrys tehdyn arvioinnin oikeellisuudesta eli siitä, että se on tehty arviointikriteerien mukaisesti. Hyvin muotoiltu ja annettu palaute huomioi opiskelijan vahvuudet ja auttaa häntä kehittymään ja kehittämään osaamistaan. Palautteessa käsitellään opiskelijan osaamisen tasoa, ei hänen persoonaansa.

3.6. Opiskelijan suostumus tietojen tallentamiseen

Jotta opiskelijan kurssisuoritus voidaan tallentaa kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin eli Koski-tietovarantoon, hänen tulee antaa suostumuksensa tietojen tallentamiseen oppilaitoksen ylläpitäjälle. Suostumus kerätään opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeistuksen mukaisesti ja jokaisesta kurssista erikseen. Osaamisperusteiset Koski-kelpoiset kurssit ovat avoimia kaikille eli kurssille osallistuminen ei edellytä opiskelijalta suostumusta osaamisensa arviointiin.

Suostumuksesta käy ilmi että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti. Suostumuksen keruun taustaksi oppilaitos antaa opiskelijalle tarvittavan informaation osaamisperusteisuudesta, suostumuksesta ja arvioinnista Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeistuksen mukaan.

3.7 Arvioinnin dokumentointi ja arviointiaineisto

Osaamisen osoittamisesta ja arvioinnista syntyy eri muodoissa olevaa aineistoa. Arvioinnista syntyviä asiakirjoja voivat olla esimerkiksi arvioijan tekemät kirjalliset arvoinnit tai opiskelijan kirjallinen itsearviointi, jotka voivat myös olla digitaalisessa muodossa. Arvioinnin dokumentoinnilla varmistetaan, että tehtyyn arviointiin voidaan tarvittaessa palata jälkikäteen esimerkiksi opiskelijan pyynnöstä.

3.8 Arvioinnin uusiminen, tarkistaminen ja oikaisu

Opiskelija saa tietoonsa, onko hänellä mahdollisuus uusia osaamisen osoittaminen ja miten hänen tulee toimia, jos hän on tyytymätön saamaansa arviointiin. Mikäli tehdystä osaamisen arvioinnista seuraa opiskelijalle epäselvyyttä tai tunnetta epätasa-arvoisesta kohtelusta, oppilaitoksen vastuulliset toimijat ovat valmiita tarkistamaan tehtyjä arviointeja. Opiskelija voi pyytää rehtorilta arvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, edelleen aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

3.9 Todistus suoritetusta kurssista

Koski-tietovarantoon kirjatut suoritusmerkinnät ovat opiskelijan nähtävillä ja jaettavissa maksutta Oma opintopolku -palvelussa. Opiskelija voi kuitenkin pyytää myös paperisen todistusasiakirjan Koski-tietovarantoon tallennetuista opintosuorituksistaan. Kansalaisopiston kursseista ei lähtökohtaisesti anneta paperista todistusta. Mikäli opiskelija haluaa suoritetusta kurssista paperisen todistuksen, sellainen voidaan toimittaa Riihimäen kansalaisopiston toimistosta.

4. Riihimäen kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022–2025

Hyväksytty Riihimäen kaupungin sivistyksen ja osaamisen lautakunnassa 8.9.2021.
Päivitetty 3.5.2022 vuosille 2022–2025.

4.1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus

Oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjien velvollisuuksiin kuuluu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa laatimaan tasa-arvosuunnitelman. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja niissä tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Suunnitelmalla on tarkoitus edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa. Suunnitelmalla pyritään estämään sukupuoleen, ikään, alkuperään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, seksuaaliseen suuntautumiseen, terveydentilaan tai vammaisuuteen liittyvää syrjintää. Perustuslain mukaan yhdenvertaisuus tarkoittaa yhdenvertaisuutta lain edessä, mutta myös syrjinnän kieltämistä. Yksi suunnitelman tarkoituksista on myös estää sukupuoleen perustuva häirintä ja seksuaalinen häirintä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla pyritään luomaan edellytykset viihtyisälle ja turvalliselle oppimisympäristölle. On ensiarvoisen tärkeää, että kaikki oppilaitoksessa sitoutuvat tähän suunnitelmaan, erityisesti oppilaitoksen johto ja henkilökunta, joka ohjaa toimintaa käytännössä. Oppilaitosarjessa on tärkeää osata tunnistaa syrjintä ja syrjivät asenteet ja puuttua niihin.

4.2 Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö

4.2.1 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (30.12.2014/1329)

5 § (30.12.2014/1329)

Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

5 a § (30.12.2014/1329)

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

6 § c (30.12.2014/1329)

Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy

Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvoite tulee ottaa huomioon oppilaitoksen ja työnantajan 5 a ja 6 a §:n mukaisia tasa-arvosuunnitelmia valmisteltaessa ja tasa-arvoa edistävistä toimenpiteistä päätettäessä.

7 § (30.12.2014/1329)

Syrjinnän kielto

Välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella on kielletty.

Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella;
- 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä;
- 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella;
- 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.

Edellä 3. momentissa tarkoitettu menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos sillä pyritään hyväksyttävään tavoitteeseen ja valittuja keinoja on pidettävä aiheellisina ja tarpeellisina tähän tavoitteeseen nähden. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Seksuaalista häirintää ja häirintää sukupuolen perusteella samoin kuin käskyä tai ohjetta harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää on pidettävä tässä laissa tarkoitettuna syrjintänä. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta eri-

tyisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

4.2.2 Yhdenvertaisuuslaki (30.12.2014/1325)

6 § Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhteisia. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Syrjinnällä tarkoitetaan yhdenvertaisuuslain mukaan:

1. Sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä 10 §);
2. Sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä 13 §);
3. Henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (häirintä 14 §);
4. Ohjetta tai käskyä syrjiä (syrjinnän kielto 8 §).

Etninen syrjintä on ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat tiettyyn etniseen tai kansalliseen ryhmään. Etnistä syrjintää voi olla myös erilaiseen asemaan asettaminen henkilön uskonnon tai kansalaisuuden perusteella.

Häirinnällä tarkoitetaan henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.

Muodollisen yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että samanlaisessa tapauksessa ihmisiä tulee kohdella samalla tavoin. Tasapuolinen kohtelu on tärkeä hallinnon oikeusperiaate. Perustuslaki kieltää ihmisten asettamisen erilaiseen asemaan ilman hyväksyttävää perustetta.

Hallintolain 6 § mukaan viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Tosiasiallinen yhdenvertaisuuden toteuttaminen edellyttää yhteiskunnassa esiintyvän syrjintään perustuvan eriarvoisuuden aktiivista poistamista. Samanlainen kohtelu ei aina takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaiset. Yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi.

Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää myös välilliseen syrjintään puuttumista. Välillinen syrjintä on usein tahatonta ja perustuu esimerkiksi siihen, ettei näennäisesti puolueettoman säännöksen tai käytännön vaikutuksia erilaisiin ihmisiin tunnisteta.

Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän (esim. vanhukset, lapset, etniset vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen eivätkä asteeltaan muodostu toisia syrjiviksi.

Yhdenvertaisuuslain 7 § mukaan positiivisen erityiskohtelun on oltava pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista. Suppeassa oikeudellisessa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan määräaikaiseksi suunniteltuja rekrytointiin, uralla etenemiseen ja oppilasvalintoihin liittyviä toimenpiteitä, joilla lisätään aliedustettujen ryhmien osuutta työpaikoilla, eri henkilöstöryhmissä ja oppilaitoksissa. Ennakoon suunnitellut painotukset vaikuttavat tilanteissa, joissa kahta muodollisesti pätevää hakijaa verrataan keskenään aliedustettua ryhmää edustavan hakijan hyväksi.

Laajemmassa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla tuetaan eri ryhmien tosiasiallista yhdenvertaisuutta ja osallistumismahdollisuuksia eri elämänalueilla. Esimerkiksi romanilasten koulunkäyntiä tukevat erityisjärjestelyt sekä tulkkauksen ja erikielisten tiedotusmateriaalien käyttö huonosti suomea puhuvien henkilöiden kanssa asioidessa ovat tällaisia toimenpiteitä. Tässä tapauksessa voidaan puhua myös asiakaslähtöisestä palveluiden kehittämisestä.

Yhdenvertaisuuslain 5 § mukaan työn teettäjän tai koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammaisten henkilöiden työhön tai koulutukseen pääsyn, työssä selviämisen ja työuralla etenemisen turvaamiseksi. Kohtuullinen mukauttaminen tarkoittaa yksittäistapauksessa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta rasitetta esimerkiksi työnantajalle tai koulutuksen järjestäjälle, ja joilla varmistetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuus nauttia tai käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Kohtuullisilla mukautuksilla edistetään vammaisten henkilöiden työllistymistä, työssä selviytymistä ja työn säilyttämistä, koulutusta ja elinikäistä oppimista.

4.3 Riihimäen kaupungin henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Riihimäen kansalaisopisto on Riihimäen kaupungin ylläpitämä vapaan sivistystyön oppilaitos. Riihimäen kaupungille on laadittu henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosille 2022-2023, joka koskee myös Riihimäen Veden henkilöstöä. Kaupungin suunnitelma on hyväksytty kehittämistoimikunnassa 17.1.2022.

Riihimäen kaupunki työnantajana edistää toiminnassaan naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luo ja vakiinnuttaa sellaisia hallinto- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Kaupungin tasa-arvosuunnitelmaan on sisällytetty yhdenvertaisuussuunnitelma. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus työelämässä tarkoittavat samanarvoisuutta ihmisten erilaisuudesta huolimatta, joten esimerkiksi työtehtävät ja asema määräytyvät osaamisen ja tavoitteisiin sitoutumisen perusteella. Käytännössä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus näkyvät työpäivän arjessa reiluna yhdessä tekemisen meininkinä. (Lähde: Riihimäen kaupungin ja Riihimäen Veden henkilöstöä koskeva Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2023, sivu 2-3.)

4.4 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus Riihimäen kansalaisopistossa

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat opistotoiminnan keskeisiä arvolähtökohtia.

"Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus." (Lähde: <https://www.finlex.fi>. Laki vapaasta sivistystyöstä, 21.8.1998/632.)

Kansalaisopiston alaisuuteen kuuluu Taidekoulu, joka tarjoaa taiteen perusopetusta. Taiteen perusopetusta säätelee Laki taiteen perusopetuksesta.

"1 §. Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Taiteen perusopetuksen yhteydessä voidaan järjestää myös muuta taiteen edistämiseen liittyvää toimintaa."

"5 §. Opetussuunnitelma. Opetushallitus päättää taiteenaloittain taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (opetussuunnitelman perusteet). Opetussuunnitelman perusteet voivat sisältää erilaajuisia oppimääriä. Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä kullekin taiteenalalle opetussuunnitelma".

"6 §. Oppilaaksi ottaminen. Oppilaaksi ottamisesta päättää koulutuksen järjestäjä. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Muu koulutuksen järjestäjä kuin valtion oppilaitos voi tehdä yhden tai useamman kunnan tai muun koulutuksen järjestäjän kanssa sopimuksen oppilaiden ottamisesta. Oppilaaksiotossa edellytetyn tieto- ja taitotason taikka valmiudet täyttävälle, sopimuksessa tarkoitetuille tai kunnan järjestämässä koulutuksessa omasta kunnasta tuleville hakijoille voidaan 1 momentin estämättä antaa etusija oppilaaksiotossa. Edellä

tarkoitettuja hakijoita, joille annetaan etusija oppilaaksiotossa, saa olla kuitenkin enintään puolet kulloinkin otettavista oppilaista. (31.5.2000/518)". (Lähde: <https://www.finlex.fi>. Laki taiteen perusopetuksesta, 21.8.1998/633.)

4.4.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilanne ja toteutuminen

Kansalaisopiston opetus on pääasiassa yli 16-vuotiaille suunnattua. Nuoremmille on tarjolla omia kursseja sekä tehdään yhdessä -kursseja, joihin osallistutaan yhdessä aikuisen kanssa. Taidekoulun opetus on suunnattu pääasiassa lapsille ja nuorille. Aikuisille on tarjolla omia ryhmiä. Taidekoulussa noudatetaan Riihimäen sivistyksen ja osaamisen lautakunnan hyväksymää opetussuunnitelmaa.

Kansalaisopiston opetus on avointa koulutustaustasta, kotipaikkakunnasta, sukupuolesta, alkuperästä, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä, seksuaalisesta suuntautumisesta, terveydentilasta tai vammaisuudesta riippumatta.

Valtaosa kansalaisopiston opetuksesta ei ole suunnattu tietylle kohderyhmälle. Tietyille kohderyhmille suunnatuissa kursseissa kyse on positiivisesta erityiskohtelusta, jonka tarkoituksena on lisätä aliedustettujen ryhmien (esim. miehet) osuutta opiskelijoissa. Opisto edistää aktiivisesti toiminnassaan myös eri väestöryhmien (esim. romanit) osallisuutta.

Kurssisuunnittelu toteutetaan kansalaisopiston ja taidekoulun yhteisen kehittämissuunnitelman linjausten mukaisesti. Kehittämissuunnitelmassa määritellään esimerkiksi yhteistyö eri toimijoiden kanssa, jonka tavoitteena on, ettei päällekkäistä toimintaa järjestetä muiden toimijoiden kanssa. Kehittämissuunnitelmassa määritellään myös muut kurssisuunnittelun linjaukset. Kehittämissuunnitelma päivitetään vuosittain syksyisin toteutettavan henkilöstökyselyn perusteella.

Ilmoittautuminen kansalaisopiston ja taidekoulun kaikille kursseille alkaa samaan aikaan ja ilmoittautua voi niin puhelimitse, netin kautta kuin opiston toimistossa. Ennakkoilmoittautumisia esimerkiksi edellisenä vuonna kansalaisopissa opiskelleilta kursseille ei oteta, vaan kaikilla on samanlainen mahdollisuus ilmoittautua. Taidekoulussa oppilaaksi otetun opiskelijan opiskelupaikka säilyy valmistumiseen saakka. Taidekoulussa tasa-arvoa edistää se, ettei pääsykokeita järjestetä, vaan ryhmät täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä.

Tasa-arvoa edistetään kurssimaksuilla, jotka pyritään pitämään kohtuullisina. Lisäksi taloudellisesti tiukassa olevien henkilöiden osallistumista edistetään esimerkiksi opintoseteliavustuksilla kurssimaksuja alentamalla sekä muilla alennuksilla. Taidekoulun osalta sivistyksen- ja osaamisen lautakunta määrittelee vapaa-oppilaspaikkojen määrän vuosittain. Lisäksi on käytössä sisaralennus. Alennuksiin on käytössä kaupungin määrittelemä järjestelmä.

Kansalaisopiston ja taidekoulun opetusta tarjotaan useassa eri rakennuksessa ja tilassa. Kaikki opetustilat eivät ole tällä hetkellä esteettömiä.

4.4.2 Suunnitelman laadinta, tavoitteet ja toiminta-ohjeet syrjintä ja häirintätilanteissa

Riihimäen kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmatyö aloitettiin syksyllä 2020, jolloin kansalaisopiston suunnittelijaopettaja, päätoimiset opettajat (2 henkilöä) sekä taidekoulun johtava opettaja osallistuivat keväeseen 2021 asti kestäneeseen Kansalaisopistojen Liiton järjestämään ”Tilaa olla mukana - Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta oppilaitosten arkeen” -koulutukseen.

Riihimäen kansalaisopiston päätavoitteena on, että vuosien 2021-2023 aikana lisätään henkilökunnan, opiskelijoiden sekä taidekoulun osalta myös oppilaiden huoltajien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoisuutta. Syksyllä 2021 suunnittelijaopettajan, johtavan opettajan ja kansalaisopiston päätoimisten opettajien laatima suunnitelma lähetettiin lausuntokierrokselle sekä kansalaisopiston että taidekoulun opettajille sekä muulle henkilökunnalle. Päivitetty suunnitelma esiteltiin henkilökunnalle tuntiopettajat mukaan lukien sekä opiskelijoille ja oppilaiden huoltajille.

Lukuvuonna 2021-2022 kansalaisopistossa ja taidekoulussa otettiin käyttöön seuraavat syrjintä- ja häirintätilanteiden toiminta-ohjeet:

Jos näet tai koet itse eriarvoista kohtelua, häirintää, kiusaamista tai syrjintää, sano ettet hyväksy sitä. On tärkeää ettet lähde pois tilanteesta tai anna sellaista kuvaa, ettet huomannut tilannetta.

Lasten ja nuorten ryhmissä voidaan yhdessä keskustellen ottaa asia esille esimerkiksi lukuvuoden alussa. Sanallistamista voitte harjoitella vaikkapa lauseilla ”Tuo ei ole oikein” tai ”Noin ei saa sanoa”. Voit myös perustella esimerkiksi että ”Tuo ei ole reilua”. Pääasia on, ettet hyväksy kiusaamista, häirintää tai syrjintää.

Jos eriarvoinen kohtelu ei lopu, kerro siitä. Oppilas ja opiskelija voi kertoa esimerkiksi opettajalle, suunnittelijaopettajalle, johtavalle opettajalle tai rehtorille ja opettaja tai muu henkilökunnan jäsen puolestaan suunnittelijaopettajalle, johtavalle opettajalle tai rehtorille. Myös sen, jota kiusaaminen, häirintä, syrjintä tai väkivalta eivät henkilökohtaisesti koske, mutta joka tietää niistä, tulisi uskaltaa kertoa.

Jos eriarvoinen kohtelu jatkuu siitä huolimatta, että olet kertonut, kerro siitä uudelleen. Eriarvoinen kohtelu tulee selvittää ja lopettaa. Esihenkilöiden tehtävä on päättää eriarvoinen kohtelu. Selvittämisessä voidaan käyttää sovittelua.

Suunnitelmakauden 2021-2025 tavoitteena on, että kansalaisopiston vapaan sivistystyön kursien kurssiesittelytekstejä kehitetään ja muokataan niin, että tekstit ovat Riihimäen kaupungin viestinnän saavutettavuus-ohjeiden mukaisia. Kurssitekstien muokkaamisen aikana tarkistetaan myös, että kurssien, jotka ovat suunnattu esim. aliedustetuille kohderyhmälle, kurssiesittelytekstit ovat pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhtaisia.

Kansalaisopiston kehittämissuunnitelman vuosittaisessa päivityksessä huomioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma. Henkilökunnalta esiin nousseet kehittämiskohteet käsitellään opistopalaverissa vuosittain ja yhdessä sovitut toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi kirjataan kehittämissuunnitelmaan. Toimenpiteiden lisäksi nimetään toimijat, vastuuhenkilöt ja aikataulu.

Kaikki kansalaisopiston tilat, joissa opetusta järjestetään, eivät tällä hetkellä ole esteettömät. Kansalaisopiston henkilökunta tuo aktiivisesti esille kaupungin tilakeskukselle esteettömyyttä parantavia muutos- ja korjaustarpeita.

4.4.3 Suunnitelman hyväksyminen, tiedottaminen ja arviointi

Suunnittelijaopettajan, johtavan opettajan ja kansalaisopiston päätoimisten opettajien laatima suunnitelma vietiin lausuntokierroksen jälkeen sivistyksen ja osaamisen lautakuntaan hyväksyttäväksi syksyllä 2021.

Suunnitelmasta tiedotettiin hyväksymisen jälkeen kansalaisopiston henkilökuntaa sekä opiskelijoita ja taidekoulun osalta myös opiskelijoiden huoltajia. Suunnitelma on nähtävissä myös kansalaisopiston ja taidekoulun internetsivuilla. Suunnitelma on päivitetty keväällä 2022 ja se on voimassa vuoteen 2025 asti.

Kansalaisopisto arvioi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista suunnitelmakauden aikana. Keväällä 2022 arvioidaan lukuvuoden alussa käyttöön otettujen syrjintä- ja häirintätilanteiden toimintaohjeiden käyttökelpoisuutta ja niitä kehitetään tarvittaessa yhdessä henkilökunnan kanssa seuraavalle lukuvuodelle. Jatkossa ohjeiden arviointi ja päivitys tehdään keväisin vuosittain.

Syksyllä 2023 laaditaan opiston henkilökunnalle tuntiopettajat mukaan lukien sekä opiskelijoille kysely, jonka avulla kartoitetaan tavoitteiden ja toimenpiteiden vaikuttavuutta. Kyselyn vastauksien perusteella suunnitellaan seuraavat tavoitteet.

Kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman edistämisestä vastaavat kansalaisopiston ja taiteen perusopetuksen rehtori, kansalaisopiston suunnittelijaopettaja, taidekoulun johtava opettaja ja kaikki henkilöstöön kuuluvat oman tehtävänsä osalta. Suunnitelma päivitetään vähintään kolmen vuoden välein. Kansalaisopiston suunnittelijaopettaja vastaa suunnitelman päivittämisestä yhdessä muun henkilökunnan kanssa. Suunnitelma on päivitetty keväällä 2022 kattamaan vuoteen 2025 asti.